

Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13 in 32/16) izdaja Vlada Republike Slovenije

O D L O K

o razglasitvi Ambienta Visoške in Debeljakove domačije na Visokem pri Poljanah za kulturni spomenik državnega pomena

1. člen

(1) Za kulturni spomenik državnega pomena se razglasi enota dediščine: Visoko pri Poljanah – Ambient Visoške in Debeljakove domačije (EŠD 4355) skupaj s stavbami, spomenikom pisatelju Ivanu Tavčarju in Tavčarjevo grobnico, ki so neločljivi del tega ambienta.

(2) Ambient Visoške in Debeljakove domačije ima izjemen kulturni in družbeni pomen za Republiko Slovenijo in posebno kulturno vrednost kot izrazit dosežek človekove ustvarjalnosti in sobivanja v naravnem okolju ter je pomemben del prostora in dediščine Republike Slovenije. Ambient je kulturni spomenik s krajinsko-arhitekturnimi, arhitekturnimi, etnološkimi, umetnostnozgodovinskimi, zgodovinskimi in simbolnimi vrednotami.

(3) Ambient Visoške in Debeljakove domačije je varovan zato, da se ohrani izvirno oblikovan prostor kot kulturna vrednota. Razglasitev omogoča boljšo celostno prepoznavnost kulturnega spomenika, spodbuja primerno rabo in poudarja simbolni pomen celote.

2. člen

(1) Vrednote, ki utemeljujejo razglasitev Ambienta Visoške in Debeljakove domačije za spomenik državnega pomena, so:

- izjemna, vizualno skladna umestitev objektov Visoške in Debeljakove domačije v prostor, oplemenitena z izpričano neprekinjeno kmetijsko rabo od 13. stoletja do danes,
- izoblikovan in ohranjen zaokroženi ambient z visoko stopnjo sožitja med kulturno rabo in naravnimi značilnostmi prostora,
- skrbno premišljeni mikrolokaciji obeh domačij, dvignjeni nad desni breg Poljanske Sore tako, da ju vodostaj ob poplavah ne ogroža,
- posebna strukturna vrednost, opredmetena s prostorskimi razmerji dveh zrcalno postavljenih domačij, ki sta bili med najpomembnejšimi kmečkimi gospodarstvi Poljanske doline med 17. in 19. stoletjem,
- arhitektura objektov kot materializirana priča vrhunca gospodarske in duhovne moči najbogatejšega kmečkega sloja v drugi polovici 18. stoletja, ki je neločljivo povezana z neposredno okolico, odprtim prostorom s travniki in zemljišči, členjenimi s posameznimi okrasnimi in sadnimi drevesi,
- Visoška domačija je bila dom pomembnih osebnosti z visokim družbenim položajem, ugledom in pomembno zgodovinsko vlogo za Poljansko dolino in Slovenijo,

- Visoška domačija je bila zadnji dom slovenskega pisatelja, odvetnika, politika in časnikarja dr. Ivana Tavčarja, čigar grobnica je ob gozdnem robu nad domačijo.

(2) Varovane sestavine kulturnega spomenika so:

- krajinsko-arhitekturna ureditev in veduta območja z domačijama, polji in travniki nad desnim bregom Poljanske Sore in odprtimi pogledi proti cerkvi sv. Volbenka,
- krajinska zgradba z reliefnimi značilnostmi, parcelacijo, gozdnimi in kmetijskimi zemljišči, komunikacijsko mrežo in razmerji med naravnimi in grajenimi sestavinami,
- mikrolokacija in kompozicijska zasnova obeh domačij in njenega zunanjega prostora,
- mikrolokacija grobnice in spomenika pisatelju Ivanu Tavčarju ter lokacija nekdanjega mlina in žage,
- vse grajene in likovne sestavine bivalnih, gospodarskih in spominskih objektov obeh domačij, vključno z vodnjakom in ostanki sušilnice,
- avtohtoni gradbeni materiali, zlasti lokalni kamen in les.

(3) Kulturni spomenik obsega nepremičnine: stavbe št. 40, 41, 48, 49, 94, 97, 98, 174, vse k. o. 2041 Visoko; parcele št. *43, *49, *52, *53, *61, *62, *67, 343/1, 343/2, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 355/4 (severni del parcele do jugovzhodnega vogala parcele št. 349, k. o. 2041 Visoko), 356, 358, 359/1, 359/2, 361, 362, 364, 365, 368, 372/1, 372/2, 373, 374, 375, 377, 379, 380/1 (severni del parcele do severnega vogala parcele št. 383, k. o. 2041 Visoko), 380/2, 380/3, 381/1, 381/2, 388/2, 388/5, 397/1, 397/4 (zahodni del parcele do parcele št. 397/20, k. o. 2041 Visoko), 397/8 (osrednji del parcele do severnega vogala parcele št. 383, k. o. 2041 Visoko), 398/2, 400 (severni del parcele do jugozahodnega vogala parcele št. 388/2, k. o. 2041 Visoko), 410, vse k. o. 2041 Visoko.

(4) Vplivno območje kulturnega spomenika obsega nepremičnine: parcele št. *68, 336/1, 336/2, 336/3, 336/4, 337, 338/1, 338/2, 339/1, 339/2, 340/1, 340/2, 340/3, 355/1, 355/10, 355/3, 355/4 (osrednji in južni del parcele od jugovzhodnega vogala parcele št. 349, k. o. 2041 Visoko), 355/5, 355/6, 355/9, 371, 380/1 (južni del parcele od severnega vogala parcele št. 383, k. o. 2041 Visoko), 383, 388/1, 388/10, 388/3, 388/4, 388/6, 388/7, 388/8, 388/9, 391/1, 391/2, 397/15, 397/16 (zahodni del parcele do jugovzhodnega vogala parcele št. 338/2, k. o. 2041 Visoko), 397/20, 397/21, 397/4 (osrednji in vzhodni del parcele od parcele št. 397/20, k. o. 2041 Visoko), 397/6, 397/8 (del parcele med severnim vogalom parcele št. 383 in jugozahodnim vogalom parcele št. 388/3, obe k. o. 2041 Visoko), 398/1 (del parcele med parcelama št. 398/3 in 334/3, obe k. o. 2041 Visoko), 398/3, 400 (osrednji del parcele od jugozahodnega vogala parcele št. 388/2 do severnega vogala parcele št. 392/1, obe k. o. 2041 Visoko), vse k. o. 2041 Visoko.

3. člen

(1) V okviru Ambienta Visoške in Debeljakove domačije se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine Visoko pri Poljanah – Visoška domačija (EŠD 824).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik s krajinskimi, arhitekturnimi, etnološkimi in zgodovinskimi vrednotami.

(3) Vrednote, ki poleg tistih, navedenih v prvem odstavku 2. člena tega odloka, utemeljujejo razglasitev Visoške (Tavčarjeve) domačije za kulturni spomenik državnega pomena, so:

- izjemen prostorski položaj vseh objektov znotraj kulturne krajine s poudarjeno zrcalno lego nasproti postavljeni Debeljakove domačije,
- stalna poselitev, izpričana od 13. do sredine 20. stoletja,
- stavbna zasnova nekdanj samostojne kašče je domnevno iz 17. stoletja, v kmečki dvorec je bila dozidana in delno nadgrajena od sredine 18. do sredine 19. stoletja (1851),

- gospodarsko poslopje so v letu 1824 povečali in ponovno dogradili leta 1877. Leseni toplar je bil postavljen leta 1863 na mestu starejšega,
- kmečki dvorec je bil dom pomembnih osebnosti, zlasti družine Tavčar in pred tem Kalanove rodbine.

(4) Varovane sestavine kulturnega spomenika so:

- osnovna prostorska umeščenost objektov in dostopnih poti,
- osnovna višinska in tlorisna zasnova vseh objektov,
- strešni nakloni in enotna, priporočena kritina iz betonskih špičakov na vseh objektih,
- fasade kmečkega dvorca in gospodarskega poslopja s kamnitimi detajli in poslikavo,
- vhodni portal s stopniščem, stenske poslikave in štukature v kmečkem dvorcu,
- izvorno stavbno pohištvo v nadstropju kmečkega dvorca,
- obokani kletni prostori hiše dvorca in obokani hlev v pritličju gospodarskega poslopja,
- konstrukcija in oblika lesenega toplarja,
- vodnjak in ostanki sušilnice,
- ohranjanje spomina na Kalanov rod in družino Tavčar ter druge lastnike domačije.

(5) Kulturni spomenik obsega nepremičnine: stavbe št. 40, 48, 49, vse k. o. 2041 Visoko; parcele št. *43, *62, 344 (trikotni del parcele med parcelama št. 364 in 397/8, obe k. o. 2041 Visoko), 362, 364, 397/8 (osrednji del parcele med jugozahodnim vogalom parcele št. *43 in vzhodnim vogalom trikotnega dela parcele št. 344, obe k. o. 2041 Visoko), vse k. o. 2041 Visoko.

4. člen

(1) V okviru Ambienta Visoške in Debeljakove domačije se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine Visoko pri Poljanah – Debeljakova domačija (EŠD 9586).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik s krajinskimi, etnološkimi in arhitekturnimi vrednotami.

(3) Vrednote, ki poleg tistih, navedenih v prvem odstavku 2. člena tega odloka, utemeljujejo razglasitev Debeljakove domačije za kulturni spomenik državnega pomena, so:

- izjemen prostorski položaj vseh objektov v usklajenem razmerju z Visoško domačijo,
- stalna poselitev, izpričana od 13. stoletja do danes,
- sledljiv stavbni razvoj domačije od 17. do sredine 19. stoletja, ki jo sestavljajo vzporedno stoječa nadstropna kmečka hiša in gospodarsko poslopje, nadstropna kašča s pomožnim objektom in leseni toplar,
- objekti domačije so regionalno značilen tip profanega stavbarstva,
- ohranjena primarna kmetijska dejavnost z dodano turistično dejavnostjo.

(4) Varovane sestavine kulturnega spomenika so:

- osnovna prostorska umeščenost objektov,
- osnovna višinska in tlorisna zasnova vseh objektov,
- primarna in dopolnilne dejavnosti kmečkega gospodarstva,
- vse ohranjene izvorne arhitekturne prvine vseh objektov,
- strehe z značilnimi nakloni in kritino na vseh objektih,
- tlorisna zasnova stanovanjske hiše,
- fasada s kamnitimi detajli in vhodni portal,
- restavrirane poslikave na pročelju,
- notranjost in zunanost gospodarskega poslopja – hleva s senikom,
- lega, konstrukcija in oblika lesenega kozolca,
- povezovalni zid med objektoma in manjše gospodarsko poslopje,

- zunanost kašče.

(5) Kulturni spomenik obsega nepremičnine: stavbe št. 41, 94, 97, 98, 174, vse k. o. 2041 Visoko; parcele št. *49, *61, 347 (del parcele ob severnem robu parcele št. *61, k. o. 2041 Visoko), 397/8 (vzhodni del parcele od severozahodnega vogala parcele št. *61, k. o. 2041 Visoko), vse k. o. 2041 Visoko.

5. člen

(1) V okviru Ambienta Visoške in Debeljakove domačije se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine Visoko pri Poljanah – Spomenik Ivanu Tavčarju (EŠD 30271).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik z umetnostnozgodovinskimi in zgodovinskimi vrednotami.

(3) Vrednoti, ki poleg tistih, navedenih v prvem odstavku 2. člena tega odloka, utemeljujeta razglasitev spomenika Ivanu Tavčarju za kulturni spomenik državnega pomena, sta:

- spomenik, postavljen leta 1957, je likovno najkakovostnejši spomenik pisatelju Ivanu Tavčarju (1851–1923),
- je edini znani celopostavni kip pisatelja in med najbolj znanimi javnimi deli akademskega kiparja Jakoba Savinška (1922–1961).

(4) Varovane sestavine kulturnega spomenika so:

- lokacija in postavitve javnega spomenika ob skupini dreves na zahodni strani domačije,
- orientacija javnega spomenika v smeri rojstnega kraja in podstavek ter krožno tlakovanje okoli kipa,
- bronasti kip.

(5) Spomenik obsega nepremičnine: parcelo št. 365, k. o. 2041 Visoko.

6. člen

(1) V okviru Ambienta Visoške in Debeljakove domačije se za kulturni spomenik državnega pomena razglasi enota dediščine: Visoko pri Poljanah – Grobnica družine Tavčar (EŠD 30270).

(2) Enota iz prejšnjega odstavka je kulturni spomenik z zgodovinskimi vrednotami.

(3) Vrednota, ki poleg tistih, navedenih v prvem odstavku 2. člena tega odloka, utemeljuje razglasitev grobnice družine Tavčar za kulturni spomenik državnega pomena, je:

- neogotska kapela je grobnica družine Tavčar, katere člani so pomembno sooblikovali slovensko kulturno in politično zgodovino.

(4) Varovane sestavine spomenika so:

- lokacija, osnovna višinska in tlorisna zasnova kapele,
- notranja in zunanja podoba kapele,
- grobnica,
- dostopna pot.

(5) Spomenik obsega nepremičnine: parceli št. *67, 410, obe k. o. 2041 Visoko.

7. člen

(1) Meje spomenikov in njihovega vplivnega območja so določene na digitalnem katastrskem načrtu (uveljavljen 24. junija 2003, Uradni list RS, št. 65/03; datoteka z dne 1. marca 2017; izvorno merilo 1 : 2880) ter vrisane na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1 : 5000.

(2) Izvirnike načrtov iz prejšnjega odstavka hranita ministrstvo, pristojno za kulturno dediščino, in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (v nadaljnjem besedilu: zavod).

8. člen

Za kulturne spomenike velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje in redno vzdrževanje varovanih sestavin spomenikov, navedenih v 2., 3., 4., 5. in 6. členu tega odloka, v celoti, njihovi izvirnosti in neokrnjenosti (gabaritov, oblike, lege, materialov, konstrukcij, struktur in barvne podobe),
- ohranjanje oblikovanih sestavin odprtega prostora, prostorsko usklajenega součinkovanja vseh objektov ambienta, vedut nanj in iz njega na okolico, zlasti v smeri cerkve sv. Volbenka,
- ohranjanje sedanje namenske rabe prostora in ustrezne primarno osnovne rabe objektov,
- namenska raba prostora se lahko spremeni le za posege, ki so z odlokom dovoljeni, in sicer v postopku sprememb in dopolnitev OPN Škofja Loka,
- strokovno vzdrževanje in redno obnavljanje vseh grajenih sestavin,
- strokovno vzdrževanje in obnavljanje vseh naravnih sestavin s poudarkom na arboristični negi posameznih dreves,
- prepovedano je postavljanje ali gradnja dodatnih stalnih ali začasnih objektov in nosilcev reklam ali drugih oznak, razen kadar so ti nujni za učinkovito ohranjanje in predstavitev ter delovanje spomenika ali njegovih delov,
- zagotovitev vkopa obstoječega električnega voda,
- zagotavljanje dostopa javnosti v obsegu, ki ne ogroža varovanja spomenika ter pravic in dejavnosti lastnikov,
- v primeru okrnitve spomenika je treba zagotoviti vrnitev v prvotno stanje po navodilih konservatorjev in v breme povzročitelja,
- posegi za gradnjo in vzdrževanje gospodarske javne infrastrukture in prometne infrastrukture so izjemoma dovoljeni s predhodno določenimi kulturnovarstvenimi pogoji in s soglasjem zavoda, kadar se s posegi dopolnjuje varovanje objektov, prostora in ustreznega namena,
- pri zagotavljanju dostopa gibalno oviranim osebam je treba ohranjati varovane sestavine spomenika,
- mogoča je rekonstrukcija sušilnice ter objekta nekdanjega mlina in žage,
- mogoča je umestitev gospodarskega poslopja za delovanje Debeljakove domačije,
- mogoča je rekonstrukcija travnatega teniškega igrišča za prikaz nekdanjega načina igranja tenisa.

9. člen

Za vplivno območje velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje strukture in prostorskih razmerij območja,
- prepoved pozidave in gradnje gozdnih vlak,

- ohranjanje gozdnega roba,
- preprečevanje zaraščanja ali pozidave travniških površin,
- posegi za gradnjo in vzdrževanje gospodarske javne infrastrukture in prometne infrastrukture so izjemoma dovoljeni s predhodno določenimi kulturnovarstvenimi pogoji in s soglasjem zavoda, kadar se s posegi dopolnjuje varovanje objektov, prostora in ustreznega namena,
- namenska raba prostora se lahko spremeni le za posege, ki so z odlokom dovoljeni, in sicer v postopku sprememb in dopolnitev OPN Škofja Loka.

10. člen

Za vse posege v kulturne spomenike in vplivno območje, razen če zakon ne določa drugače, je treba predhodno izpolniti kulturnovarstvene pogoje in pridobiti kulturnovarstveno soglasje zavoda.

11. člen

Lastnik ali upravljavec kulturnega spomenika izvaja naloge na podlagi načrta upravljanja, ki ga pripravi s strokovno pomočjo zavoda.

12. člen

(1) Kulturni spomeniki se označijo s predpisanimi oznakami, ki so oblikovane in pritrjene na posamezni objekt tako, da ne krnijo likovne podobe ali delov spomenika.

(2) Število in mikrolokacijo oznak določita v soglasju zavod in lastnik ali upravljavec.

13. člen

Izvajanje tega odloka nadzira inšpektorat, pristojen za kulturno dediščino.

14. člen

Pristojno sodišče po uradni dolžnosti v zemljiški knjigi zaznamuje status kulturnega spomenika na nepremičninah, navedenih v tretjem odstavku 2. člena tega odloka.

KONČNA DOLOČBA

15. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

EVA 2017-3340-0004

Vlada Republike Slovenije

Dr. Miroslav Cerar
predsednik